

Bijlage 5
Nvsh bnf 15

datum : LWGP
afdeling : nov '88/apr '89
onderwerp : Gesprek Frenken
uw ref. :
onze ref. :
beh. door : secr FG

nvsh
afdeling:

VERSLAG

van het gesprek met prof dr Jos Frenken
op 15 november 1988

Deelnemers

Prof Dr Jos Frenken
Mv Miep de Groot, voorzitter NVSH
Gorrit Goslinga, LWGJ
Herman [redacted], LWGP
Frans Gieles, LWGP en WGP IJsselstreek

Verhinderd:
Arie [redacted], LWGP

Aanleiding

Vanuit de LWGJ was een kritisch commentaar geschreven over de wijze van en de inhoud van het naar buiten treden van Jos Frenken, dit in overleg met de LWGP. Dit commentaar was in het AB reeds besproken, hetgeen leidde tot een afspraak om e e a met LWGJ- en LWGP-afgevaardigden nader te bespreken.

Inmiddels had het bestuur van de NVSH Werkgroep Pedofilie IJsselstreek ook een kritische brief geschreven naar aanleiding van Frenkens optreden in het KRO programma Brandpunt op 23 september 1988. Deze brief was beantwoord met een uitnodiging tot gesprek.

Ongeveer gelijktijdig had Arie [redacted] als persoon ook een kritische brief geschreven naar Frenken, eveneens naar aanleiding van het Brandpunt-programma. Ook deze werd uitgenodigd.

Inleiding

Jos: In de jaren zestig en zeventig was het politiebeleid tav pedofilie liberaler dan nu omdat veel feiten toen nog niet bekend waren. Toen kwam de vrouwenbeweging met haar ego-documenten over seksueel geweld, waarnaar vervolgens onderzoek is gedaan, onder andere door mij een onderzoek naar hulpverlening aan incestslechteoffers in opdracht van WVC. Een en ander leidde tot een bewustwording in de samenleving en ook bij mij, namelijk van de omvang van seksueel geweld en seksueel misbruik van kinderen. Ook ik wist hier tevoren niet in die mate van. Voordien was ik positiever over seksuele contacten tussen oud en jong dan nu. Het misbruik en de gevolgen ervan op latere leeftijd zijn nu meer naar buiten gekomen en meer bespreekbaar geworden. Dat leidde ook tot meer aangiften, hetgeen weer publiciteit en bewustwording bevorderde, ook bij mij. Ik ben anders gaan denken. Voorheen zag ik vooral het pedagogische aspect, nu meer het seksuele aspect van het contact. Nu zie ik eerder de nadelen van pedosexuele contacten, al weet ik dat er ook vriendelijke vormen van contact bestaan. Inmiddels is de marge daarvoor in de samenleving geringer geworden. Zo'n ontwikkeling zie je ook bij Theo Sandfort: zei hij eerst dat vrijwillig seksueel contact niet schadelijk is, nu zegt hij dat dat niet schadelijk hoeft te zijn.

Onlangs heeft Nel Draijer nog aangetoond dat er véél negatieve ervaringen gevonden zijn in haar onderzoek. Zij vindt dat een kort en oppervlakkig sexueel contact niet zo erg bevonden wordt, maar dat minder oppervlakkige seksuele contacten met een hogere frequentie erger gevonden worden door de personen in kwestie.

Ik redeneer dan: dús is bij langlopende relaties de kans groter op 'ingepakt worden' en op het handhaven van de relatie met subtiele dwang en onvrijheid, dús van de kans op schade.

Gespreksoptstart

Gorrit: Maar dwang en onvrijheid zijn heel andere factoren dan de duur van de relatie!

Frans: Het "dus" in de redenering klopt niet. Als een relatie langdurig is, is óók de kans op vrijwilligheid groter. De hele schade-redenering klopt ook niet. Je kunt wél achteraf concluderen dat die verhuizing toen het kind tien jaar was, traumatiserend heeft gewerkt, maar je kunt nooit vooraf zeggen dat verhuizingen altijd schadelijk zijn voor kinderen, en zeker niet op grond van die redenering alle verhuizingen strafbaar verklaren. Als het om sexueel contact gaat wordt er wél zo geredeneerd. Een derde punt waarop de redenering niet klopt is dat latere ellende zonder meer geschoven wordt op het seksuele contact als oorzaak, terwijl de ellende heel goed uit andere bron kan komen: verhuizing, scheiding van de ouders, het gestraft worden, het opgevoed worden.

Jos: Ik nuanceer: Mijn schade-redenering geldt slechtsindien er sprake is van dwang, ook van subtiele dwang en overwicht. Een belangrijke vraag daarbij is: kúnnen kinderen zich aan het contact onttrekken? Er is toch altijd een psychologisch overwicht over het afhankelijke kind? Er is toch altijd een structureel positieverschil tussen het kind en de oudere?

Frans: Dat is nu een mythe; kinderen zijn helemaal niet zo en niet alleen maar afhankelijk, ouderen hebben lang niet altijd overwicht. En als je het al hebt, kun je er nog van afzien.

Miep: Over het huwelijk wordt ook wel gezegd dat vrouwen altijd afhankelijk zijn. Dat is niet zo.

Gorrit: In het onderzoek van Constantine bleek géén schade als het kind het gevoel had dat het zich desgewenst kon onttrekken.

Jos: Mijn schade-redenering geldt niet bij vrijwilligheid, accoord. Er zijn echter maar weinig kinderen die zich actief wenden tot een volwassene om genitaal contact op zich.

Een agenda

Frans: We zijn nu al begonnen te praten en er liggen al een aantal nader te bespreken begrippen op tafel: macht/onmacht, schade, het hele begrip 'sexueel contact', - wat bedoel je ermee? - het begrip 'schade' en het begrip 'oorzaak'. Daarnaast ligt er de aanleiding tot dit gesprek: onze kritiek op de publiciteit van Jos. En wij hebben nog iets te vertellen over het vervolgingsbeleid en het klimaat. Ook is er nog kritiek op de keuze van onderwerpen van onderzoek en publicatie én het heikele punt dat wij zeggen dat jos de seksuele hervorming niet bevordert ofwel dat hij zich niet aan de statuten van de NVSH houdt. Een hele agenda: Maar laten we beginnen te vragen vanuit welke **ervaringen** we spreken en bij ervaringen starten.

Over macht:

Frans: Naast 'oorzaak' staat 'onmacht' op ons lijstje van nader open te breken begrippen. Jos, wat bedoel je met 'macht'?

Ervaringen

Frans: Jos, heb je zelf ervaring met pedofilie in je leven?

Jos: Nee. Ik baseer me alleen op onderzoek.

Herman, Gorrit en Frans vertellen vervolgens van hun ervaringen. Vanuit hun werk in de werkgroepen en vanuit hun eigenleven kennen zij de positieve verhalen die meestal in het verborgene blijven, of... die negatief gemaakt worden. Niemand kent de ware verhouding tussen de positieve en de negatieve verhalen omdat de positieve niet verteld worden. Ze zijn er intussen wel. Vanuit ervaring wordt gesteld: iedere wijk heeft wel zijn eigen buurt-pedo; de kinderen kennen hen wel en beschermen hen ook. Er zijn veel bestaande vriendschappen. Maar ze schijnen niet te mogen bestaan want vrijwillige contacten worden via verhoortechnieken herschreven als onvrijwillige contacten - voorbeelden hiervan worden in een reeksje op tafel gelegd. De schadelijkheid van vrijwillige contacten wordt automatisch verondersteld. Het klimaat is knap onleefbaar geworden voor jong en oud die bevriend zijn.

Jos: Vrijwillige contacten zijn voor mij geen probleem, ze leiden ook niet tot klachten van de kinderen erover.

Frans: Doe er dan iets aan dat voor vrijwel alle hulpverleners en wetenschappers dat wél een probleem is; ontkracht dan die redenering dat dat éne seksuele contact alle ellende heeft veroorzaakt en dat alle andere factoren (die verhuizing, die scheiding, maar vooral die onmacht waarin kinderen worden gehouden, de vele dwang die op hen wordt uitgeoefend in naam van de opvoeding) niet eens genoemd worden. Stel die overbelichting van sex aan de kaak. Zeg maar dat alle volwassenen eens minder dwang op kinderen moeten uitoefenen, en zeg dat niet alleen over pedo's, die er uitzichzelf al niet toe geneigd zijn.

Miep: Minder dwang... graag ja!

Jos: Die zedentitels in de wet mogen van mij afgeschafte worden. Dat van die buurtpedo verbaast me... Zijn er zoveel kinderen die zelf seksueel contact zoeken?... Theoretisch kan het zo zijn, ja, dat kinderen een seksuele ervaring zoeken... maar toch niet meer dan, zeg, een vijf % zal dat doen?

Herman, Gorrit en Frans: Veel meer!

Sex als oorzaak ?

Frans: Sex wordt overbelicht en vervolgens beschouwd als de oorzaak van latere ellende. Zie het echter in de context: een seksuele ervaring vindt plaats in een sex-vijandige en kind-vijandige wereld die vól zit met voor kinderen schadelijke factoren.

Miep: Ja, maar hoe maak je de mensen dát duidelijk?

Jos: Ik wil sexualiteit niet overbelichten, maar ook niet verwaarlozen. Het is belangrijk als aspect van een relatie. Ik stel: het affectieve pedocontact is op zich niet schadelijk en hoeft geen probleem te zijn, maar sexualiteit blijft tén een apart punt in deze relatief sexvijandige samenleving. Ik zeg: relatief sexvijandig, want er is toch wel iets veranderd, er heeft toch een zekere liberalisering plaats gevonden. Ik ben daar niet zo pessimistisch over. Er zijn tóch taboes verdwenen. Pedofilie is thans het enige echt heikele probleem, de rest is al bediscussieerd en ligt duidelijk. Misschien dat het daarom zo in de aandacht ligt nu.

Over macht

Frans: Naast 'oorzaak' staat '(on)macht' op ons lijstje van nader open te breken begrippen. Jos, wat bedoel je met 'macht'?

Jos: Als de één meer dan de ander de uitslag van de interactie kan bepalen en als dat intentioneel ook zo gebeurt.

Frans: Goed. Nu citeer ik je van zojuist: "psychologisch overwicht... structureel positievershil..." Bekendegeluiden voor ons. Altijd wordt 'het natuurlijke overwicht' van de volwassene genoemd en verondersteld. Ik moet dit toch sterk relativeren. Het begrip 'machtsverschil' moet je openbreken. Een positionele machtsongelijkheid is in alle menselijke verhoudingen wel aanwezig, er is er altijd wel een die overwicht heeft of kan hebben. Maar dat wil nog niet zeggen dat je daar dan ook gebruik van maakt. Machtsongelijkheid of machtsverschil betekent nog niet: **gebruik** van macht. Je kunt de geringere macht van de ander zwaarder laten wegen en je kunt van je eigen macht afzien. Vanuit een machtsverschil kun je heel goed komen tot een **machtsewicht** en ik denk dat dat onder mensen ook meestal gebeurt: in huwelijk, tussen ouders en kinderen (denk maar eens aan de macht die een baby gegeven wordt in een gezin, voor de baby gaat allesopzj) en zeker tussen pedo en kind.

Gorrit: Een kind is economisch en emotioneel afhankelijk van zijn ouders. Ze hebben immers eten en warmte nodig. In een vriendschapsrelatie is een kind lang niet zo afhankelijk; het kan wegblijven, de pedo aangeven zelfs. In een ouder-kind verhouding wordt het kind veel eerder afhankelijk gehouden of gemaakt. Een pedo is heel kwetsbaar. Wat er nu gebrut is dat die macht van de ouders wordt onderbelicht en dat dat eventuele kleine beetje overwicht van de pedo wordt overbelicht.

Jos: Dat probleem erken ik, ja. Maar als een affectief verwaarloosd kind uit compensatie zich begeeft in een pedofiele vriendschap, leidt dat tot afhankelijkheid van het kind van de volwassene, met de mogelijkheid dat het zich niet kan onttrekken aan ongewenst seksueel contact.

Miep: Ik geloof wel dat pedo's niet uit zijn op macht. Jij hoort wel eens dat ze 'kind met de kinderen' zijn...

Gorrit: Ja, dat schrijft Jos dan ook op in zijn artikel over die netwerken. maar zó negatief! Alsof die spontaniteit iets erg slechts is in plaats van iets goeds dat juist behouden moet blijven!

Miep: Kind zijn met de kinderen heeft z'n waarde... maar kinderen hebben toch ook structuur nodig, meen ik. Kun je een kind nu zelf laten beslissen over seksueel contact? over andere zaken? Weet het kind echt wat het wil?

Jos: Je moet het beslissingsrecht toch bij de ouders leggen.

Miep: Weten die dat wat een kind van binnen echt wil?

Frans: Als je goed contact hebt met je kind wel ja, en hoe meer je afziet van je eventuele macht, hoe meer kans dat het contact goed is en dat je de echte wil van het kind hoort.

Over publiciteit

Frans: Zowel Gorrit als ik, en ik dacht ook Arie, stellen dat de wijze van en de context waarin Jos publiceert over seksueel misbruik, de suggestie wekt dat alle contacten schadelijk zijn.

Jos: Ik krijg met de negatieve verhalen te maken in mijn onderzoekingen, de positieve ken ik onvoldoende. Publiceer die dan óók!

Miep: De positieve verhalen halen de publiciteit niet, zelfs genuanceerde verhalen niet.

Frans: Heb je nou niet doorgehad in welke context je in Brandpunt misbruikt werd? Ik had dat geweigerd; liever geen publiciteit dan deze slechte.

Jos: Bij een publicatie in de krant heb je dat beter in de hand dan bij de tv. Over tv optreden ben ik zelf zelden helemaal tevreden. Je wordt toch soms wel gemanipuleerd voor hun belangen. En protesteren heeft geen zin, het programma gaat toch wel door. Overigens ging het in de Brandpuntuitzending om drie ex pliciete misbruiksituaties. De vragen daarover heb ik naar beste weten beantwoord. Ik voelde me niet gemanipuleerd in dat tv item.

Frans: Dat gaat over de tv, maar wij hebben het ook over de lijst van publicaties. Het voortdurend en vrijwel uitsluitend publiceren over sexueel misbruik impliceert de boodschap dat alle contacten slecht zijn.

Jos: Als er in een krant veel berichten staan over verkrachting, impliceert dat toch niet dat heterofilie slecht is?

Gorrit: Nee, maar bij pedo's wordt die redenering, hoe fout ook, nu juist wél gevolgd.

Jos: Ik kom alleen in de krant nav research. Die doe ik in opdracht en de opdrachten zijn nu eenmaal steeds: kijk naar bepaalde aspecten van sexueel misbruik.

Frans: Door zo'n opdracht als zodanig te aanvaarden werk je het foute oordeel in de hand dat alles misbruik is. Je kunt toch zeggen: accoord mits ik ook de goede én gewenste contacten in mijn onderzoek betrek? Of die minstens in al je verhalen er ongevraagd bij noemen? Als ze mij vragen: 'Doe onderzoek naar de vrouw-onveilige plaatsen in Zutphen' en ik zou die opdracht onkritisch overnemen, dan werk ik eraan mee dat geen vrouw zich in Zutphen meer veilig voelt. Ik zeg dan: ik wil wel onderzoek doen naar de vrouw-ONveilige EN naar de vrouw-veilige plaatsen in Zutphen, want pas uit de vergelijking daartussen kun je beleid maken. Als je één aspect onderzoekt, zul je het geheel waar dat aspect deel van uitmaakt, mede moeten presenteren.

Dus als je gevraagd wordt het over misbruik te hebben - een onbruikbare term trouwens, alsof er ook 'gebruik' bestaat - heb het dan ongevraagd óók over positieve contacten.

Doe dat niet voor ons, wij lossen onze eigen problemen zelf wel op, maar voor de kinderen, die anders tegen iedere sexuele ervaring afgeschermd zullen worden, zeker nu die zedelijkheidswind hierheen overwaait.

Jos: Accoord, ik zal dat serieus overwegen, en in ieder geval een scherp onderscheid maken tussen vrijwillige en onvrijwillige contacten. Vergeet niet: er is veel misbruik, en dat is nu het issue dat in de belangstelling staat. Maar het een sluit het ander niet uit.

Het klimaat: zedelijkheid of liberalisering?

Jos: Is trouwens die zedelijkheidswind wel zo sterk? Er heeft hier toch een liberalisering plaats gevonden die niet meer terug te draaien is? Dat zijn toch achterhoedegevechten? Ik schat de traditionalisten hooguit op een 5% van de bevolking. Over sex kan nu toch gesproken worden, al heeft tegenwoordig niemand het meer over de sex, maar juist over de macht. Juist het misbruik van macht is nu het issue waar terecht over gesproken wordt, men wordt het zich bewust nu. Porno is toch eigenlijk ook geen issue meer, die tijd ligt al achter ons.

Gorrit, Herman en Frans vertellen van wat zij weten en merken van de zedelijkheidswind uit USA en UK. Ze merken die wel degelijk! Porno geen issue meer? Kinderporno des te meer! Sex geen issue meer? Kindersex des te meer!

Dit leidt tot de stelling dat de fanatieke beïnvloeding door de traditionalisten nu weinig of geen vat meer kan krijgen op de volwassenen en hun sexuele vrijheid - Jos z'n stelling -, maar dat die zedelijkheidsgolf zich met des te groter kracht richt op het laatste bolwerk (nu de homo's ook al hun gang gaan): het kind en de 'kinderverleiders'. Wees dus zeer attent dat je met je misbruik-onderzoek die golf niet

prachtig in de kaart speelt. En weet wel: als de kinderen geen enkele seksuele ervaring mogen hebben, geen enkel bloot plaatje van zichzelf mogen zien, hun eigen seksualiteit niet afgebeeld mogen zien - enzovoorts - dat ze dan als volwassene weer in de krampachtige sex-angst komen, en dat de hele seksuele liberalisering in de volgende generatie weer van vorenafaan moet beginnen.

Jos: Ik vind inderdaad wat uit de USA overwaait wel érg punitief en conservatief, tot in hun therapiën toe. Daar wordt gestraft wat hier niet vervolgd wordt. Daar moeten we ook niet heen hier.

Ik uit me dáár wel degelijk kritisch over.

We concluderen dat volwassensex wel wat geliberaliseerd is, maar dat kindersex daarentegen gecriminaliseerd is.

Wat daaraan te doen?

Miep en Jos: Het blijkt nu wel dat daar in ieder geval kennis voor nodig is, kennis van de positieve verhalen. Vertel die dan ook maar, want bijna niemand kent ze. Schrijf maar een reeks ervaringen op: een reeks artikelen in Sextant of een boekje door het NISSO uit te geven samen met de NVSH.

Welke verhalen? (Na discussie:) Niet de verhalen over een pedo-levensloop of zo, want dan wordt je toch weer neurotisch of zoiets verklaard, maar verhalen die laten zien wat er in een goede vriendschap vrijwillig en in machts-evenwicht gebeurt. Laat maar zien hoe dat er uit ziet concreet. Een verhaal of tien, elk van een bladzijde of zeven.

Met dit idee wordt geconcludeerd dat het treintijd is, dat het een goed gesprek was en dat het idee van het boekje nadere uitwerking verdient.

Wat een afspraak en hoe is met INCO en INCP afgevaardigden naar te bespreken. Inmiddels had het bestuur van de NVSH werkgroep Pedofilie Inzestrect ook een kritische brief geschreven naar aanleiding van Franken's optreden in het NIS programma Brandpunt op 23 september 1988. Deze brief was beantwoord met een uitnodiging tot gesprek. Verderover gelijktijdig had Jans de Klark als persoon ook een kritische brief geschreven naar Franken, eveneens naar aanleiding van het Brandpunt-programma. Het deze werd uitgesteld.

Inleiding

Jos: In de jaren zestig en zeventig was het politiebeld ter pedofilie inzestrect dat nu juist veel fouten toen nog niet bekend waren. Toen kwam de vrouwenbeweging met haar ego-documenten over seksueel geweld, waarnaar vervolgens onderzoek is gedaan, onder andere door mij en onder, en naar hulpverlening aan incestslachtoffers in opdracht van WVC. Het en ander leidde tot een bewustwording in de samenleving en ook bij mij, namelijk van de omvang van seksueel geweld en seksueel misbruik van kinderen. Ook ik mist hier tevoren niet in die mate van. Voordien was ik positiever over seksuele contacten tussen oud en jong dan nu: het misbruik en de gevolgen ervan op latere leeftijd zijn nu meer naar buiten gekomen en meer bespreekbaar geworden. Dat leidde ook tot meer angsten, hetgeen weer publiciteit en bewustwording bevorderde, ook bij mij. Ik ben anders gaan denken. Voornamelijk was ik vooral het pedagogische aspect, nu meer het seksuele aspect van het contact. Nu zie ik eerder de redenen van pedoseksuele contacten, al weet ik dat er ook vriendschappelijke vormen van contact bestaan. Inmiddels is de marge daartoe in de samenleving geringer geworden. Zo'n ontwikkeling zie je ook bij Theo Sandfort: het bij eerst dat vrijwillig seksueel contact niet schadelijk is, nu zegt hij dat dat niet schadelijk hoeft te zijn.